

Pogajalsko izhodišče Republike Slovenije za Področje 25 **CARINSKA UNIJA**

Republika Slovenija sprejema pravni red Evropske unije za področje 25. Carinska unija, vendar zahteva odobritev prehodnega obdobja pri višini carinskih oprostitev pri uvozu v potniškem prometu in sicer namesto 175 ECU (47. člen "Council Regulation (EC) No. 355/94 of 14 February 1994 amending Regulation (EEC) No. 918/83 setting up a Community system of reliefs from customs duty, amended by Council Regulation No. 3316/94 of 22 December 1994") carinsko oprostitev v višini 80 ECU (trenutni znesek v Republiki Sloveniji). Republika Slovenija zahteva, da bo vprašanje vsebinsko in pravno-tehnično urejeno enako kot je urejeno v nekaterih članicah Evropske unije, ki mejijo na države Srednje in Vzhodne Evrope. Hkrati Republika Slovenija zahteva prehodno obdobje za prilagoditev pravnemu redu Evropske unije za področje 25., ki je vsebinsko vezano na sprejetje prehodnega obdobja desetih let na področju 26. Zunanji odnosi in mednarodna razvojna pomoč (ohranitev preferencialnega trgovinskega režima z državami, nastalimi na ozemlju nekdanje SFRJ).

Pravna ureditev Republike Slovenije na področju Carinske unije je v veliki meri usklajena s pravnim redom Evropske unije. Republiki Sloveniji ni potrebno ustanoviti novih institucij oziroma upravnih organov za izvajanje pravnega reda Evropske unije, okrepila in reorganizirala pa bo obstoječe pristojne upravne organe, tako da bodo ob pristopu k Evropski uniji nemoteno in učinkovito izvajali pravni red Evropske unije.

UTEMELJITEV

Republika Slovenija želi postopek usklajevanja slovenske

carinske zakonodaje stalno preverjati, dopolnjevati in usklajevati s pristojnimi institucijami znotraj Evropske unije (npr. pravočasna priprava primernih prehodnih aranžmajev, priprava ustreznih tehničnih prilagoditev evropske carinske zakonodaje; pravočasna priprava tehničnih rešitev za hitro izmenjavo informacij in podatkov; pravočasna priprava potrebnih instrumentov za pristop k mednarodnim pogodbam oziroma odpoved individualnega članstva Republike Slovenije v drugih mednarodnih pogodbah; pravočasna priprava tehničnih prilagoditev obstoječih mednarodnih pogodb; natančna razmejitev pristojnosti nacionalnih organov in evropskih institucij na področjih deljene oziroma mešane pristojnosti ipd).

Za področje carinskega sistema sta pristojna Ministrstvo za finance (sistemska vprašanja, priprava zakonodaje) in Carinska uprava Republike Slovenije. Obe instituciji bo zaradi nadaljnjega prilagajanja Evropski uniji reorganizirala in kadrovske okrepila do pristopa Republike Slovenije k Evropski uniji. Do pristopa k Evropski uniji (odprava meja z Italijo in Avstrijo) bo rešila vprašanja in ublažila težave zaposlitve približno 1000 - 1200 carinikov s srednješolsko izobrazbo in ublažila težave pri tistih gospodarskih subjektih, katerih dejavnost je v tem trenutku vezana na opravljanje posredovanj v carinskih zadevah oziroma pri uvozu ali izvozu v Evropsko unijo (špediterji).

Pristojnosti in organizacija carinske službe so urejene v zakonu o carinski službi, ki bo do konca leta 1999 nadomeščen z novim. Novi zakon bo upošteval tako spremembe, ki so potrebne za povečanje učinkovitosti carinske službe in za modernizacijo metod dela carinskih organov, kot tudi tiste, ki so potrebne zaradi prevzema novih nalog tako v okviru slovenskih upravnih organov kot tudi zaradi pristopa Republike Slovenije k Evropski uniji.

ZAKON O CARINSKI TARIFI

Republika Slovenija je sprejela zakon o carinski tarifi v letu 1995. Zakon v večji meri povzema pravni red Evropske unije na področju kombinirane nomenklature carinske tarife. Neusklajene so izhodiščne MFN carinske stopnje ter postopek sprejemanja sprememb. Razlike bodo odpravljene s spremembami in dopolnitvami zakona o carinski tarifi, ki bodo sprejete do konca leta 2001, uveljavljene pa v letu 2002.

Z letnimi uredbami o kombinirani nomenklaturi carinske tarife bo Republika Slovenija do konca leta 2002 postopoma prilagodila svoje MFN carinske stopnje na raven Evropske unije, do leta 2001 pa bo pripravila tudi elemente in uvedla enotno carinsko bazo podatkov na nacionalnem nivoju, podobno TARIC.

280 Za izvajanje pravnega reda Evropske unije na področju skupne carinske tarife Republiki Sloveniji ne bo potrebno ustanoviti novih institucij, pospešila pa bo delo na področju priprave enotne carinske baze podatkov na nacionalnem nivoju.

AVTONOMNI PREFERENCIALNI UKREPI (MFN) – ZNIŽANA CARINSKA STOPNJA, CARINSKI KONTINGENTI IN CARINSKE KVOTE

Republika Slovenija uveljavlja preferencialne carinske stopnje za določeno blago v obliki znižane carinske stopnje in stopnje prosto ter v obliki carinskih kontingentov. Merila za določanje carinskih kontingentov, znižane carinske stopnje in stopnje prosto so v okviru obstoječega sistema usklajena z merili, ki jih uporablja tudi Evropska unija na področju avtonomnih tarifnih ukrepov. Uredbi o določitvi avtonomnih znižanj sprejme Vlada Republike Slovenije konec tekočega leta za obdobje naslednjega leta.

Republika Slovenija uporablja drugačen sistem distribucije carinskih kvot na področju kmetijskih in agro-živilskih proizvodov, od tistega, ki velja v Evropski uniji. Sistem in institucije certificiranja pri uvozu določenih proizvodov na podlagi carinskih kvot za kmetijske proizvode, bo dogovorjen v okviru delovne skupine za kmetijstvo. Sistem distribucije carinskih kvot za blago, ki ne bo na posebnem režimu certificiranja (first come - first serve), bo uveden postopoma, najkasneje do pristopa Republike Slovenije k Evropski uniji. Republika Slovenija pričakuje, da se bosta obe zadevi obravnavali v okviru poglavja za kmetijstvo.

Za izvajanje pravnega reda Evropske unije na področju avtonomnih preferencialnih ukrepov ne bo treba ustanoviti novih institucij, za ažurno spremljanje tekoče realizacije uvoza na podlagi carinskih kvot in carinskih kontingentov pa bo Republika Slovenija ob pomoči Evropske unije, za

katero že potekajo pogovori, kadrovske usposobila in okreplila Carinsko upravo Republike Slovenije ter jo dodatno tehnično opremila.

CARINSKI ZAKON IN IZVEDBENI PREDPISI

Republika Slovenija se je že leta 1994 odločila za postopno prilagajanje sistemske carinske zakonodaje pravnemu redu Evropske unije, tako da so osnovne rešitve in značilnosti evropskega carinskega kodeksa že zajete v slovenskem carinskem zakonu, ki je začel veljati 1. januarja 1996. Tudi temeljne rešitve slovenskih izvedbenih predpisov temeljijo na sekundarni zakonodaji, sprejeti za izvajanje evropskega carinskega kodeksa. Prva obširna revizija carinske zakonodaje se je že začela. Zakon je že v parlamentarni proceduri in bo uveljavljen do konca leta 1999. Nadaljnje uskladitve slovenskih carinskih predpisov bo Republika Slovenija izvedla do konca leta 2001. (glej Prilogo)

Področja carinske zakonodaje, ki bodo po reviziji leta 1999 ostala neusklajena, bodo dokončno usklajena v drugi reviziji carinske zakonodaje do konca leta 2001 oziroma jih bo Republika Slovenija kot sestavni del pravnega reda Evropske unije začela izvajati z dnem pristopa k Evropski uniji.

TRANZIT IN ENOTNA CARINSKA LISTINA (ECL)

Republika Slovenija trenutno izvaja tranzitni carinski postopek na podlagi nacionalne carinske zakonodaje, ki je vsebinsko v veliki meri usklajena s pravnim redom Evropske unije. Manjša odstopanja so, glede na velikost slovenskega carinskega območja in glede na število pristanišč in letališč, odprtih za mednarodni promet, nujna in bodo odpravljena s pristopom Republike Slovenije k Evropski uniji.

Republika Slovenija že od leta 1992 uporablja kot tranzitni dokument enotno carinsko listino (ECL), katere vsebina in oblika ustrezata vsebini in obliki skupnega administrativnega dokumenta, od leta 1996 pa se ECL uporablja v vseh carinskih postopkih.

Republika Slovenija je članica TIR Konvencije in dovoljuje uporabo ATA karnetov tudi za potrebe tranzitnih postopkov.

Republika Slovenija je že leta 1995 zaprosila za pristop h konvenciji o skupnem tranzitnem postopku in konvenciji o poenostavitvi formalnosti v trgovini, saj je pripravljena prevzeti vse obveznosti, ki izhajajo iz omenjenih dveh konvencij. V ta namen bo Republika Slovenija ob pristopu h konvencijama v okviru Carinske uprave Republike Slovenije opredelila organizacijske enote, ki bodo delovale kot centralni urad za tranzitni postopek oziroma urad za zavarovanje. Predvideni program reorganizacije Carinske

uprave Republike Slovenije vključuje tudi ta vidik predpriprav za pristop k Evropski uniji.

MEDSEBOJNO IN MEDNARODNO CARINSKO SODELOVANJE

Republika Slovenija je polnopravna članica Svetovne trgovinske organizacije in Svetovne carinske organizacije ter sodeluje pri delu obeh organizacij. Prav tako je Republika Slovenija stranka vrste multilateralnih mednarodnih pogodb, ki vplivajo na delo carinskih organov. Kljub vsemu obstajajo še določene razlike med pravnim redom Evropske unije s tega področja in slovensko pravno ureditvijo, ki pa bodo ob ustreznem medsebojnem sodelovanju pristojnih organov odpravljene najpozneje do pristopa Republike Slovenije k Evropski uniji.

Na področju medsebojnega sodelovanja carinskih organov Republika Slovenija postopno širi mrežo bilateralnih sporazumov o medsebojni upravni pomoči med carinskimi službami. Ti mednarodni sporazumi so podlaga za bilateralno sodelovanje z različnimi državami do pristopa k Evropski uniji. Pred vstopom bo treba vsak sporazum posebej preveriti, predvsem z vidika prenosa pristojnosti iz nacionalnih na evropske institucije. Istočasno bo Republika Slovenija ob pristopu k Evropski uniji vstopila v vse mednarodno pravne akte, ki jih je z namenom izboljšanja medsebojnega carinskega sodelovanja sklenila EU s tretjimi državami.

ZAHTEVA PO PREHODNEM OBDOBJU V ZVEZI Z UREDBO "COUNCIL REGULATION (EC) NO. 355/94 OF 14 FEBRUARY 1994 AMENDING REGULATION (EEC) NO. 918/83 SETTING UP A COMMUNITY SYSTEM OF RELIEFS FROM CUSTOMS DUTY, AMENDED BY COUNCIL REGULATION NO. 3316/94 OF 22 DECEMBER 1994"

Področje carinskih oprostitev je v Republiki Sloveniji urejeno v carinskem zakonu in uredbi o uveljavljanju pravice do carinske oprostitve, poleg tega neposredno uporabljamo še vrsto mednarodnih pogodb, ki določajo posamezne pravice do carinskih oprostitev.

Republika Slovenija na podlagi carinskega zakona omogoča oprostitev plačila carine za uvoženo blago v potniškem prometu, v kolikor vrednost tega blaga ne presega 80 ECU, v Evropski uniji pa je ta vrednost 175 ECU, z izjemo Nemčije in Avstrije, kjer je trenutno 75 ECU ("Council Regulation (EC) No. 355/94 of 14 February 1994 amending Regulation (EEC) No. 918/83 setting up a Community system of reliefs from customs duty, amended by Council Regulation No. 3316/94 of 22 December 1994"). V kolikor bi Republika Slovenija po pristopu k Evropski

uniji povišala vrednost za brezcarinski uvoz blaga v potniškem prometu z 80 ECU na 175 ECU, bi to pomenilo več kot dvakratno povečanje vrednosti blaga, ki ga lahko brez plačila carine uvozi domača fizična oseba pri vsakem prehodu meje.

Republika Slovenija utemeljuje potrebo po predlagani rešitvi problema s sledečimi argumenti:

- Slovenski nakup cenejšega blaga v vzhodno in južno evropskih državah bi povzročil težave v trgovinski dejavnosti ob jugovzhodni meji v Republiki Sloveniji in upad domače proizvodnje in prodaje tovrstnega blaga v Republiki Sloveniji, posredno pa tudi na trgu Evropske unije.
- V letu 1997 je bilo v Republiki Sloveniji v potniškem prometu ocarinjeno blago v skupni vrednosti 8,6 mio ECU ter pobrano za 1,75 mio ECU carinskih dajatev; od tega se na mejne prehode z Avstrijo in Italijo nanaša 94%, na mejne prehode s Hrvaško 1,1 % in z Madžarsko 2,5% celotne vrednosti blaga v potniškem prometu. Ne glede na regionalno strukturo slovenskega uvoza blaga v potniškem prometu v letu 1997 lahko zaradi dejstva, da ima Republika Slovenija precej višjo kupno moč kot sosednje države JV Evrope, pričakujemo potencialno preusmeritev glede nakupa tekstila in prehrabnih proizvodov ter tudi drugega blaga (bela tehnika, pohištvo, ostali tehnični predmeti), ki pri uvozu ne bi bilo zavezano plačilu carine, drugih uvoznih dajatev in davka na dodano vrednost, iz vzhodno in južno evropskih trgov, preko Republike Slovenije v Evropsko unijo. Tudi rešitve problema v okviru Evropske unije, ki temeljijo na izkušnjah Nemčije in Avstrije, kažejo na resnost problema.

Predlagamo, da se pri reševanju tega vprašanja upoštevajo našteti argumenti in dosedanja praksa v Evropski uniji.

Priloga I

282 Pri odločanju, katere rešitve se že v prvi vrsti v celoti prilagodijo evropski zakonodaji, je Republika Slovenija upoštevala nujnost čimprejšnje uskladitve osnovnih zakonodajnih rešitev ter prevzem temeljnih načel evropskega carinskega sistema ter specifične potrebe slovenskega gospodarskega prostora skupaj z razvojem zakonodaje in prakse na drugih področjih, ki posegajo v carinsko zakonodajo (npr. izvajanje kmetijske politike pri uvozu oziroma izvozu kmetijskih proizvodov in živil).

Že doslej je bila Republiki Sloveniji v okviru programov PHARE in MATTHEUS zagotovljena tehnična pomoč, tako pri pripravi zakonodaje kot tudi pri pripravi različnih izvedbenih rešitev. Republika Slovenija pričakuje, da se bodo te oblike pomoči, vključno s pomočjo pri rešitvi problema strukturne prezaposlenosti carinikov in špediterjev, nadaljevale do pristopa k Evropski uniji.

Prva revizija carinske zakonodaje predvideva do konca leta 1999 nadaljnje uskladitve na naslednjih področjih:

- vsebinsko bo v celoti usklajeno področje izdajanja zavezujočih informacij o uvrstitvi blaga v nomenklaturo carinske tarife oziroma zavezujočih informacij o poreklu blaga; rok veljavnosti zavezujočih informacij o uvrstitvi blaga v nomenklaturo carinske tarife se postopno podaljšuje in bo usklajen do konca leta 2001;
- na področju porekla blaga revizija zajema nadaljnje usklajevanje na vseh tistih področjih, kjer je to smotrno še pred pristopom Republike Slovenije k Evropski uniji;
- na področju carinske vrednosti je dosežena popolna vsebinska uskladitev, razen področja vrednotenja hitro pokvarljivega blaga, kjer sicer vzpostavljamo pravno podlago za posebno vrednotenje, ni pa smotrno teh rešitev uveljaviti pred pristopom Republike Slovenije k Evropski uniji;
- popolno vsebinsko uskladitev pravil v zvezi z vnosom blaga na carinsko območje, razen tistih, ki pred

polnopravnim članstvom niso primerna zaradi velikosti slovenskega carinskega območja;

- popolno vsebinsko uskladitev pravil o deklariranju blaga - običajni in poenostavljeni postopki;
- vsebinsko uskladitev pravil glede sprostitev blaga v prosti promet, razen v delu, ki se nanaša na carinski nadzor nad blagom, ki je deležno ugodnejšega tarifnega obravnavanja zaradi namena končne uporabe in upravljanja s kvotami, kar bo predmet revizije do konca leta 2001;
- izvoz: področje je vsebinsko usklajeno s pravnim redom Evropske unije;
- carinski postopki z ekonomskim učinkom (uvoz zaradi izvoza, začasni izvoz na oplemenitenje, predelava pod carinskim nadzorom in carinsko skladiščenje): področja so vsebinsko v celoti usklajena s pravnim redom Evropske unije, razen v delu, ki zadevajo izvajanje kmetijske politike pri uvozu oziroma izvozu kmetijskih proizvodov in živil ter glede primerov, v katerih je dovoljeno uporabiti postopek predelave pod carinskim nadzorom, kjer slovenska zakonodaja ne povzema vseh možnosti, ki jih pozna pravna ureditev Evropske unije: ta uskladitev bo opravljena najpozneje ob pristopu Republike Slovenije k Evropski uniji;
- proste carinske cone in prosta skladišča: področje je vsebinsko delno usklajeno. Slovenska zakonodaja ne pozna instituta prostih skladišč, ker doslej ni bilo izkazane ekonomske potrebe po uvedbi tega instituta. Republika Slovenija bo prevzela ta institut najpozneje s pristopom k Evropski uniji. Na področju prostih carinskih con slovenska zakonodaja dovoljuje oprostitev plačila carine za opremo, ki se uporablja v prosti carinski coni za opravljanje dejavnosti. Tudi na tem področju bo Republika Slovenija prevzela pravno ureditev Evropske unije najpozneje ob pristopu k

Evropski uniji;

- začasni uvoz: področje je vsebinsko delno usklajeno. V celoti so usklajeni nacionalni predpisi o začasnem uvozu in evropski carinski kodeks oziroma izvedbeni predpisi k temu kodeksu. Razlike obstajajo glede pristopa k posameznim mednarodno pravnim aktom s področja začasnega uvoza blaga, kjer Republika Slovenija še ni izpeljala vseh postopkov za pristop k posameznim konvencijam in sporazumom. Tako bo do konca leta 1999 zaključen postopek za pristop k Istanbulski konvenciji, do konca leta 2001 pa postopno tudi postopki za pristop k drugim konvencijam in protokolom (začasni uvoz medicinske opreme; carinska konvencija o kontejnerjih);
- plačilo carinskega dolga, naknaden obračun, povračilo in odpust carinskega dolga: področje zavarovanja plačila carinskega dolga, nastanka obveznosti za plačilo carinskega dolga, pravice do povračila ali odpusta carinskega dolga ter področje naknadnega obračuna carinskega dolga je vsebinsko v celoti usklajeno. Formalno neusklajene so rešitve, ki zadevajo način knjiženja carinskega dolga pri carinskih organih in rok za plačilo carinskega dolga; slovenska zakonodaja dopušča 30 dnevni rok za plačilo, vendar ne nudi nikakršnih drugih ugodnosti glede plačila carinskega dolga. Republika Slovenija bo svojo zakonodajo uskladila tudi na teh, delno neusklajenih področjih, ob pristopu k Evropski uniji.

Področja carinske zakonodaje, ki jih bo Slovenija začela izvajati kot sestavni del pravnega reda Evropske unije z dnem pristopa k Evropski uniji so:

- pravila o poreklu blaga: prevzem pravil o nepreferencialnem poreklu blaga in pravil, ki jih evropska unija uporablja v odnosu do okupiranih območij ter pravil za uveljavljanje splošne sheme preferencialov
- posebna pravila, ki veljajo in posebni dokumenti, ki se uporabljajo pri prometu carinskega blaga med državami članicami;
- posebna pravila o izmenjavi različnih informacij za izvajanje carinskih predpisov med državami članicami Evropske unije oziroma med državami članicami in Komisijo;
- posebna pravila, ki so sestavni del izvajanja skupne kmetijske politike in bodo dogovorjena v delovni skupini za kmetijstvo.

Priloga II

Informacija o problematiki carinskih oprostitev za invalide in invalidske organizacije v luči usklajevanja z evropsko zakonodajo s tega področja

284 VSEBINA:

1. Uvod
2. Evropska ureditev področja carinskih oprostitev za invalide in invalidske organizacije
3. Slovenska zakonodaja s področja carinskih oprostitev za invalide in invalidske organizacije
4. Ekonomski okviri posledic usklajevanja slovenske zakonodaje z evropsko na področju carinskih oprostitev za invalide in invalidske organizacije
5. Možni načini reševanja problema
6. Predlog sklepov

1. UVOD

Področje carinskih oprostitev ostaja v tem trenutku eno od podpodročij carinskega sistema, ki bo predmet podrobnejšega usklajevanja z evropsko zakonodajo šele ob drugi reviziji carinske zakonodaje, ki je predvidena za leto 2001/2002. Splošno gledano je obseg carinskih oprostitev v Sloveniji v nekaterih segmentih širši kot v Evropski uniji, zato bo ob naslednji reviziji carinskih predpisov treba poskrbeti za ožjenje pravic do carinske oprostitve. Eno takšnih področij, kjer je obseg pravic do carinske oprostitve v Sloveniji širši kot v Evropski uniji je tudi področje carinskih oprostitev za invalide in invalidske organizacije.

Ob pripravi pogajalskih izhodišč za 25. delovno področje - Carinska unija - se je tako pojavilo vprašanje, ali naj Slovenija zahteva prehodno obdobje za uveljavitev evropske zakonodaje na področju carinskih oprostitev za invalide in invalidske organizacije ali ne. Zbrani podatki o uvozu za njihove potrebe v letih 1996 do 1998 kažejo na to, da gre v prvi vrsti za socialno oziroma politično vprašanje in ne za ekonomski problem.

Namen te informacije je, da predstavi vsebinske razlike med slovenskim in evropskim pravnim redom na tem področju, predstavi ekonomske vidike opisanega problema in predlaga sklepe, v skladu s katerimi bi preprečili nastanek problemov ob spremembi carinske zakonodaje.

2. EVROPSKA UREDITEV PODROČJA CARINSKIH OPROSTITEV ZA INVALIDE IN INVALIDSKE ORGANIZACIJE

Evropska unija ureja področje carinskih oprostitev v posebni uredbi iz leta 1983, ki je neposredno uporabljiva v vseh državah članicah. Dopolnjuje jo nekaj izvedbenih uredb, ki pa se ne nanašajo na obravnavano področje. Že več let je v pripravi nova uredba o carinskih oprostitvah, vendar zaradi blokade držav članic pri nekaterih novih rešitvah ni mogoče predvideti, kdaj oziroma, če sploh bo uveljavljena.

Carinske oprostitve so ločeno urejene za slepe in slabovidne osebe ter za drugače (mentalno ali fizično) prizadete osebe.

A. OPROSTITVE ZA SLEPE IN SLABOVIDNE

Prosti plačila carine so vsi izdelki našteti v aneksu 3, ne glede na to, kdo je uvoznik. Tu gre predvsem za izdelke, ki so namenjeni za izobraževanje slepih oziroma za njihov napredek na znanstvenem ali kulturnem področju (tiskovina in fotografski material).

Strožji režim velja za izdelke naštete v aneksu 4 Uredbe. Tudi tu gre za izdelke, ki so namenjeni za izobraževanje slepih oziroma za njihov napredek na znanstvenem ali kulturnem področju, vendar morajo biti izpolnjeni dodatni pogoji. Oproščeni carine so samo tisti izdelki, ki jih uvažajo slepi za svoje potrebe ali organizacije, ki se ukvarjajo z

izobraževanjem slepih oziroma kako drugače skrbijo za njih. Organizacije potrebujejo potrdilo pristojnega organa države članice EU. V to skupino sodijo računalniki, audio naprave in podobno.

B. OPROSTITVE ZA DRUGAČE PRIZADETE OSEBE

Oprostitev se nanašajo le na izdelke, ki so zasnovani specialno za izobraževanje invalidnih oseb oziroma za njihovo zaposlovanje in socialni razvoj. Oprostitev velja le v primerih, ko jih uvažajo invalidne osebe za svoje potrebe oziroma jih uvažajo organizacije, ki se ukvarjajo z izobraževanjem invalidnih ali kako drugače skrbijo za njih (kar mora potrditi pristojni organ države-članice EU).

Oprostitev iz prejšnjega odstavka veljajo samo v primerih, ko se ekvivalentni izdelki ne proizvajajo v ES. Izjeme od tega pravila so močne le po posebnem postopku pri Evropski Komisiji in Komiteju za carinski kodeks (CCC). Vseeno pa 74. člen omogoča oprostitev carine tudi pri uvozu ekvivalentnih izdelkov, kadar gre za darila invalidom in invalidskim organizacijam brez komercialnega namena.

C. OSTALE RELEVANTNE DOLOČBE V ZVEZI Z OPROSTITVAMI ZA INVALIDE IN INVALIDSKE ORGANIZACIJE

Pri vseh oprostitvah, ki jih obravnavamo v točkah A in B, je potrebno upoštevati tudi splošne določbe (75-78. člen uredbe), ki urejajo problematiko carinskih oprostitev v korist invalidnih oseb. Tu gre za dolžnosti držav-članic ES glede ureditve pridobitve statusa invalida. Podrobno je urejeno tudi vprašanje prenosa predmetov, ki so bili oproščeni carine, na druge osebe ter notifikacijska dolžnost invalidov in invalidskih organizacij pri takih poslih (npr. pri oddaji v najem, prodaji ipd.) oziroma morebitna dolžnost plačila uvoznih dajatev.

Potrebno je še poudariti, da lahko invalidske organizacije uveljavljajo carinske oprostitve tudi na podlagi določb, ki veljajo za dobrodelne in človekoljubne organizacije (65.-69. člen uredbe). Posplošeno rečeno, velja oprostitev predvsem za izdelke, ki jih organizacije uvozijo (ali prejmejo brezplačno) z namenom, da jih brezplačno razdelijo osebam, ki so potrebne pomoči. Dodatne omejitve teh oprostitev so podrobno urejene.

3. SLOVENSKA ZAKONODAJA S PODROČJA CARINSKIH OPROSTITEV ZA INVALIDE IN INVALIDSKE ORGANIZACIJE

V Sloveniji ureja carinske oprostitve za potrebe invalidov in invalidskih organizacij carinski zakon in uredba o

uveljavljanju pravice do carinske oprostitve. V skladu s temi predpisi lahko:

- invalidna oseba uveljavlja carinsko oprostitev za specifično opremo oziroma tehnični pripomoček, ki ji je neposredno potreben za življenje in delo ter nadomestne dele za to opremo (8. točka 161. člena carinskega zakona); oprema in pripomočki, za katere je mogoče uveljavljati carinsko oprostitev je navedena v posebni prilogi, ločeno za posamezne skupine invalidov; kot oprema oziroma pripomoček se lahko za posebne kategorije invalidov štejejo tudi osebna motorna vozila;
- invalid I. ali II. kategorije uveljavlja carinsko oprostitev za opremo za opravljanje poklicne dejavnosti, za katero se je usposobil, vendar le, če se oprema ne proizvaja v Sloveniji (6. točka 162. člena carinskega zakona)
- invalidske organizacije uveljavljajo carinsko oprostitev za specifično opremo oziroma tehnične pripomočke ter njihove nadomestne dele, ne glede na to, ali jih potrebujejo za lastne potrebe ali za zadovoljevanje potreb svojih članov (10. točka 162. člena carinskega zakona). Blago, ki je lahko predmet te oprostitve je opredeljeno v uredbi v posebni prilogi; za posebne kategorije invalidov je mogoče brez plačila carine uvoziti tudi motorna vozila. Invalidske organizacije, ki lahko uveljavljajo to carinsko oprostitev so v uredbi taksativno našteje.

285

Kopija relevantnih določb uredbe o uveljavljanju pravice do carinske oprostitve in ustreznih prilog je v prilogi 2 te informacije.

4. EKONOMSKI OKVIRI POSLEDIC USKLAJEVANJA SLOVENSKE ZAKONODAJE Z EVROPSKO NA PODROČJU CARINSKIH OPROSTITEV ZA INVALIDE IN INVALIDSKE ORGANIZACIJE

Pri oceni ekonomskih posledic oženja pravic do carinske oprostitve je treba upoštevati štiri elemente:

- a. regionalna usmerjenost uvoza: podatki iz priloge 3 kažejo, da je večina blaga, tako za potrebe invalidskih organizacij kot tudi za potrebe invalidov bila uvožena iz Evropske unije. S polnopravnim članstvom Slovenije v EU bo torej problem carinskih oprostitev veljal le še za tisti del blaga za potrebe invalidov, ki se uvaža iz tretjih držav.
- b. učinkovanje že sklenjenih sporazumov o prosti trgovini in tistih, h katerim bo Slovenija pristopila zaradi vstopa v EU: s potekom prehodnih obdobj po že sklenjenih sporazumih o prosti trgovini bodo ukinjene carinske dajatve na blago, ki je po poreklu iz držav pogodbenic. Ta ukinitve carinskih dajatev se nanaša tudi na blago za potrebe invalidov, zato uveljavljanje posebne

carinske oprostitve v primeru uvoza blaga iz teh držav ne bo več potrebno. Problem carinskih oprostitev bo tudi v tem primeru veljal le še za tisti del blaga, ki se uvaža iz držav, s katerimi Slovenija nima oziroma še nima sporazuma o prosti trgovini ter za tisti del blaga, ki zaradi proizvodnih značilnosti ne more pridobiti porekla ene od držav, s katerimi ima Slovenija sklenjene takšne sporazume.

- c. vrste blaga, za katerega se ob uvozu zahteva carinska oprostitve: podatki za leto 1996, 1997 in 1998 kažejo, da so invalidi v pretežni meri uveljavljali carinske oprostitve pri uvozu osebnih avtomobilov, manj pa pri uvozu drugih vrst blaga. Podatki prav tako kažejo, da invalidi v letih 1996 do 1998 sploh niso izkoristili možnosti carinske oprostitve za opremo za opravljanje dejavnosti.
- d. Vrednost uvoženega blaga iz EU v letu 1997, za katerega je bila uveljavljena carinska oprostitve za invalide je bila 1 811 mio SIT (10 mio ECU) (kar predstavlja 80% celotnega blaga, za katerega je bila uveljavljena carinska oprostitve za invalide), iz ostalih držav pa 447 mio SIT (2,5 mio) (20%). Vrednost uvoženega blaga, za katerega je bila uveljavljena carinska oprostitve za invalidske organizacije in invalidska podjetja iz EU leta 1997 pa je bila 42 mio SIT (232.000 ECU) (78%), iz ostalih držav pa 12 mio SIT (66.500 ECU) (22%). Iz navedenega izhaja, da bo večina pozitivnih učinkov za invalide realiziranih že z dnem polnopravnega članstva v EU, saj bodo takrat opuščene vse carinske dajatve na blago iz držav članic EU, ki predstavlja pretežni del v strukturi uvoza.

5. MOŽNI NAČINI REŠEVANJA PROBLEMA

Vsi opisani vidiki kažejo na to, da oženje pravic invalidov do carinske oprostitve ob vstopu Slovenije v EU ne bo imelo težkih ekonomskih posledic za položaj invalidov in invalidskih organizacij, lahko pa se sam problem oženja pravic pokaže kot zelo resen političen problem.

K reševanju problema je mogoče pristopiti na dva načina:

1. zahtevati prehodno obdobje v pogajanjih z EU na področju carinskih oprostitev za invalide in invalidske organizacije in v tem prehodnem obdobju poskusiti vplivati na zvišanje nivoja pravic do carinske oprostitve za invalide in invalidske organizacije v okviru pristojnih institucij EU. Možnosti, da bi Slovenija lahko pomembneje vplivala na oblikovanje uredbe o carinskih oprostitvah so sorazmerno majhne, zato ta pristop ne pomeni dokončne rešitve problema ampak samo njegovo odložitev. Pomembno je tudi to, da se v pogajanjih ne moremo sklicevati na ekonomsko

ovrednotenje problema ampak ga lahko predstavimo izključno kot politično in socialno vprašanje;

2. v okviru pogajanj z EU sprejeti obveznost, da z dnem vstopa v EU uveljavimo evropski pravni red in brez izjeme spoštujemo evropsko uredbo o carinskih oprostitvah, do polnopravnega članstva pa v skladu s svojimi nacionalnimi pristojnostmi pripravimo nov sistem nudenja pomoči invalidom in njihovim organizacijam. Program bi moral biti pripravljen pred začetkom postopka druge vsebinske revizije carinskih predpisov, ki bo morala vsebovati tudi revizijo carinskih oprostitev. Pri pripravi programa bi lahko kot vzorec uporabili program direktnih pomoči družinam z več otroki, ki je bil pripravljen v zvezi z uvedbo davka na dodano vrednost.

6. PREDLOG SKLEPOV

1. Vlada Republike Slovenije je na svoji seji dne, 26. 11. 1998, obravnavala Informacijo o problematiki carinskih oprostitev za invalide in invalidske organizacije v luči usklajevanja z evropsko zakonodajo s tega področja in jo sprejela.
2. Vlada Republike Slovenije ugotavlja, da bo zaradi nadaljnjega usklajevanja slovenske carinske zakonodaje z evropsko na področju carinskih oprostitev, potrebno pripraviti predlog sprememb carinske zakonodaje, pri čemer je kot eno najbolj občutljivih področij, potrebno upoštevati področje oprostitev za invalide in invalidske organizacije.
3. Vlada Republike Slovenije ocenjuje, da trajne rešitve na področju pomoči invalidnim osebam in njihovim organizacijam ni mogoče iskati v nadaljnjem ohranjanju različnih carinskih oprostitev. Zato Vlada Republike Slovenije nalaga pristojnim ministrstvom, da s ciljem ohranjanja pravic invalidov in invalidskih organizacij pripravijo ustrezne pravne podlage za uveljavitev sistema direktnih pomoči invalidom, s čimer se nadomesti dosedanja oblika posrednih pomoči v obliki carinskih oprostitev, tako da se bodo le-te uveljavile z dnem vstopa v Evropsko unijo. Aktivnosti v zvezi z izvajanjem tega sklepa koordinira Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.